

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Terveysalan koulutusohjelma
Sairaanhoitaja

Salminen Eveliina ja Väkiparta Kaisa

**Hoitajien englanninkielitaidon merkitys
hoitotyössä osana potilasturvallisuutta
– Artikkelisarja**

Tiivistelmä

Salminen Eveliina

Väkiparta Kaisa

Hoitajien englanninkielitaidon merkitys hoitotyössä osana potilasturvallisuutta –
artikkelisarja, 23 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta

Terveysalan koulutusohjelma

Sairaanhoitaja

Opinnäytetyö 2016

Ohjaaja: Lehtori, TtT, Susanna Tella, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyössä tarkastellaan hoitajien kielitaidon merkitystä ja sen osuutta potilasturvallisuuteen. Sosiaali- ja terveysalalla työskentelevät joutuvat maahanmuuton yleistyttyä yhä useammin kohtaamisiin ulkomaalaisten kanssa. Tutkimuksissa ilmenee, että pääkaupunkiseudun sairaanhoitopiirissä potilaita kohdataan jo noin 40 eri kielellä. Tätä varten hoitajien oman kielitaidon ylläpitäminen ja tulkkien käyttö ovat erittäin tärkeitä nykypäivän hoitoalalla.

Opinnäytetyö toteutettiin artikkelisarjana, joka koottiin tutkittuun tietoon perustuvista alkuperäislähteistä. Artikkeleita on kolme ja ne kirjoitettiin eri näkökulmista. Artikkelit on suunnattu eri lukijakunnan lehtiin julkaistaviksi. Hoitajien oman kielitaidon merkityksestä kirjoitettu artikkeli on julkaistu ensihoidolle suunnatussa Systole-lehdessä. Tulkkien käytöstä hoitotyössä kertova artikkeli on julkaistu perioperatiivisen hoitotyön Pinsetti-lehdessä. Vaihto-opiskelun merkityksestä kertova artikkeli puolestaan on julkaistu paikallislehti Lappeenrannan uutisissa. Artikkelit on kirjoitettu opinnäytetyön teorian tietoon pohjautuen.

Opinnäytetyössä tulee ilmi, että hoitajan kielitaidolla on merkitystä niin potilassuhteen luomisessa, kuin potilasturvallisuudessaakin. Opinnäytetyössä myös kannustetaan hoitoalalle hakevia, ja siellä jo työskenteleviä panostamaan omaan kielitaitoonsa.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla tutkimus suomalaisten hoitajien kielitaidosta. Lisäksi voisi tutkia millaisissa tilanteissa hoitohenkilökunnan puutteellinen kielitaito uhkaa potilasturvallisuutta.

Avainsanat: kielitaito, hoitotyö, potilasturvallisuus

Abstract

Salminen Eveliina, Väkiparta Kaisa

The importance of nurses' English skills as a part of nursing and patient safety,
23 pages

Saimaa University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Degree Program in Nursing

Bachelor's Thesis 2016

Instructor: Senior Lecturer, Susanna Tella, Ph.D. Saimaa University of Applied
Sciences

The objective of this bachelor's thesis was to examine the importance of nurses' English skills as a part of nursing and its role in patient safety. Healthcare and social workers are facing more and more foreign patients nowadays because of the growth of immigration. Studies also show that in the health care district in the capital area professionals can face up to 40 different languages a day. For this reason, it is important for nurses to maintain their own language skills and to also use interpreters.

This study was carried out in an article series, which was compiled based on original sources. The information was gathered from literature, newspapers and Internet. There are three articles and they were written from different perspectives. The articles are directed to different readership journals for publication. The article about importance of nurses' own language skills was published in the Systole magazine. The article describing the use of interpreters in nursing was published in Pinsetti magazine. And the article describing the importance of student exchange was published in the local newspaper Lappeenrannan Uutiset. The articles were written thesis based on the theory of thesis.

According to the thesis, the nurses' language skills are relevant in building patient relationships, as well as in patient safety. Furthermore, the thesis also encourages people seeking into health care sector, and people already working there to invest in their own language skills.

Further study could be a research about Finnish nurses' language skills. Furthermore, it could be studied in what kind of situations the lack of nursing staff's language skills could present a threat to the patient's safety.

Key words: language skills, healthcare work, patient safety

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Hoitajien kielitaito	6
2.1 Kielitaito hoitotyössä	6
2.2 Tulkin käyttö hoitotyössä.....	7
3 Kielitaito osana potilasturvallisuutta	8
3.1 Potilasturvallisuus	8
3.2 Kielitaito osana potilasturvallisuutta hoitotyössä	9
4 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet.....	11
5 Opinnäytetyön toteutus	11
5.1 Aikataulu ja aineisto	11
5.2 Artikkelien sisältö, kohderyhmien valinta ja artikkelien työstäminen	12
5.2.1 Artikkel 1.....	13
5.2.2 Artikkel 2.....	13
5.2.3 Artikkel 3.....	14
6 Opinnäytetyön eettisyys.....	14
7 Tuotoksen artikkelit.....	15
7.1 Hoitajien englanninkielen taidon merkitys hoitotyössä	15
7.2 Tulkki hoitotyön ammattilaisen apuna	16
7.3 Vaihto-opiskelun tuoma ammatillinen rikkaus	17
8 Pohdinta	19
Kuviot.....	20
Lähteet.....	21

1 Johdanto

Opinnäytetyömme käsittelee sosiaali- ja terveysalan hoitajien kielitaidon merkitystä hoitotyössä. Aihe on ajankohtainen, sillä maahanmuutto on lisääntynyt ja tuonut mukanaan haasteita hoitotyöhön. Pakolaismäärien nousu nostaa hoitohenkilökunnan kohtaamien kulttuurillisten erojen lisäksi kielitaidon vaatimustasoa. Eri kulttuuritaustaiset tulee kohdata hoitotyössä tasavertaisina suomalaisten kanssa ja heidän oikeutensa on tulla ymmärretyksi (Valvira 2015). Samalla kun pohditaan ulkomailta Suomeen töihin tulevien hoitajien kielitaitoa, tulee ottaa huomioon myös suomalaisten hoitajien kielitaito. Kielitaito hankitaan usein koulutusvaiheessa, mutta työelämässä kielitaitoa tulisi ylläpitää ja päivittää.

Hoitohenkilökunnan kielitaito on tärkeä osa potilasturvallisuutta. Terveystieteiden ammattihenkilön on lain nojalla annettava selvitys potilaan terveydentilasta, hoidon merkityksestä, eri hoitovaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista sekä muista hänen hoitoonsa liittyvistä seikoista siten, että potilas/asiakas riittävästi ymmärtää sen sisällön. Jos terveydenhuollon ammattihenkilö ei osaa potilaan käyttämää kieltä, on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkkaamisesta (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 1992/785, 5§). Jos kommunikaatio potilaan kanssa ei onnistu, on vaarana, että potilasturvallisuus tulee uhatuksi. Ongelmat kommunikaatiossa, esimerkiksi väärinymmärrykset ja tiedonkulun katkeaminen ovat osatekijöinä isoon osaan terveydenhuollon haittatapahtumista. (Helovuori, Kinnunen, Peltomaa & Pennanen. 2011, 72.) Haluamme tuoda asian esille eri lukijakunnille, jotta niin hoitoalalla olevat, kuin sinne suuntaavat tiedostaisivat hyvän ammatillisen kielitaidon merkityksen. Kielitaitoon olisi helpointa kiinnittää huomiota jo koulutusvaiheessa, jolloin siihen pystytään hyvin vaikuttamaan (Kuisma 2010).

Opiskelijavaihto vieraassa maassa synnytti idean opinnäytetyömme aiheesta. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn teettämien kyselytutkimusten mukaan ulkomaille opiskelijavaihtoon tai työharjoitteluun lähtevät opiskelijat ovat kertoneet ulkomaanjakson tuoneen varmuutta kielitaitoon, lisänneet oman persoonan kasvua ja antaneet lisäpisteitä tulevaisuuden uralle (CIMO 2015). Ulkomailta työharjoittelussa olon aikana

ymmärsimme ammatillisen kielitaidon merkittävyyden hoitotyössä ja osana potilasturvallisuutta.

Asiakaslähtöisyyttä korostetaan nykyajan hoitotyön koulutuksessa. Hoitotyö on keskustelelevampaa ja kommunikointia potilaan kanssa on lisääntynyt. Kielellinen vuorovaikutus ja sen merkitys hoitotyössä on yhä suuremmassa roolissa. (Kela & Komppa 2011) Hoitajien kielitaitoa ei ole riittävästi tutkittu, joten tästä tärkeästä aiheesta on niukasti tietoa, ottaen huomioon aiheen merkittävyyden. Haluamme opinnäytetyössämme nimenomaan korostaa suomalaisten hoitajien englanninkielentaitoa. Valitsimme opinnäytetyön toteutustavaksi artikkelisarjan, sillä ajattelimme näin pääsevämme lähemmäksi kohderyhmiämme. Artikkeliemme lukijakunnaksi valitsimme hoitohenkilöstön ja yleisväestön. Halusimme artikkelien olevan helposti lähestyttäviä ja saatavilla olevia. Artikkelien tarkoituksena on herättää lukijoiden mielenkiintoa kielitaitoa kohtaan, sekä korostaa heille sen merkittävyyttä nyky-yhteiskunnan hoitotyössä.

2 Hoitajien kielitaito

2.1 Kielitaito hoitotyössä

Tavallisimmin kielitaitoa kuvataan jakamalla se neljään osataitoon. Nämä osataidot ovat puhuminen, puheen ymmärtäminen, kirjoittaminen ja lukeminen. Näiden lisäksi puhutaan vielä kieliopin hallinnasta, joka käsittää sanaston ja lauseen rakenteen hallitsemisen. Lukemista sekä puheen ymmärtämistä kutsutaan reseptiivisiksi taidoiksi, kun taas kirjoittamista ja puhumista kutsutaan produktiivisiksi taidoiksi. (Tarnanen & Pöyhönen 2011, 142).

Suomessa virallisia kieliä ovat suomi ja ruotsi. Maassamme työskentelevältä hoitohenkilökunnalta vaaditaan heidän tehtäviensä edellyttämä riittävä kielitaito (Hallituksen esitys 107/2015). Lisäksi hoitajilta vaaditaan englanninkielentaitoa. Hoitotyön koulutusohjelmassa opiskelijoiden tulee suorittaa virkamiesruotsin lisäksi myös virkamiesenglanti. Kun Suomessa opiskellut suomalainen hoitaja hakee töitä kotimaastaan, ei häneltä todistusta kielitaidosta vaadita. Kunnissa voidaan kuitenkin määrätä kunnan johtosäännöllä tai muulla sen vertaisella määräyksellä kielitasovaatimuksia kunnallisissa toimissa. (Kielilaki 424/2003)

Vuoden 2016 alusta lähtien Sosiaali- ja terveysalan valvontavirasto Valvira on voinut tarkistaa suomen tai ruotsin kielen taidon hakijoilta. Kielitaito tarkistetaan kaikilta niiltä hakijoilta, jotka ovat suorittaneet tutkintonsa tai hankkineet ammattipätevyytensä muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä. Myös heiltä jotka ovat suorittaneet niin kutsutut yleissivistävät opinnot muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä voidaan kielitaito tarkistaa. (Valvira 2016)

Päävastuu siitä, että hoitohenkilökunnalla on riittävä kielitaito työtehtäviin, on työnantajalla. Suomessa kielitaitoa arvioidaan nykypäivänä pitkälti kuusiportaisen eurooppalaisen viitekehyksen (EVK) avulla, jossa taitotasot alkavat peruskäyttäjän taidosta A1 ja päätyvät taitavan kielenkäyttäjän tasolle C2. Työnantaja voi halutessaan järjestää kielikoulutusta työntekijöilleen tai kannustaa heitä muilla tavoin kielten opiskeluun. Työnantaja on myös velvollinen maksaman tehtävän kelpoisuusvaatimuksiin kuuluvasta kielitaidosta kielillisää tai henkilökohtaista lisää (KVTES 2014-2016, Luku 2, 16§.)

2.2 Tulkin käyttö hoitotyössä

Suomen lainsäädäntö velvoittaa hoitohenkilökuntaa käyttämään tulkkia, kun potilaan kanssa ei löydy yhteistä kieltä. Tulkkipalveluita tulisi käyttää senkin vuoksi, että se luo oikeusturvan niin potilaalle kuin hoitajalle. Hoitaja pystyy keskittymään varsinaiseen hoitotyöhön sen sijaan, että keskittyisi kielellisiin ongelmiin. Myös potilas kokee olonsa luottavaisemmaksi hoitotyön asiakkaana, kun apuna on ammattitulkki. Tulkin käytöstä ei saa koitua potilaalle lisäkustannuksia. (Kielilaki 2003/423)

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä velvoittaa hoitohenkilökuntaa ylläpitämään ammattitaitoaan ja päivittämään tietojaan toimenkuvansa vaatimilla osa-alueilla (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 1994/559). Kielitaito on yksi näistä. *Terveydenhuollon ammattihenkilöllä tulee olla hänen hoitamiensa tehtävien edellyttämä riittävä kielitaito. Terveydenhuollon ammattihenkilön työnantajan tulee varmistua siitä, että terveydenhuollon ammattihenkilön kielitaito on hänen tehtäviensä edellyttämällä riittävällä tasolla* (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 2007/1200, 18§).

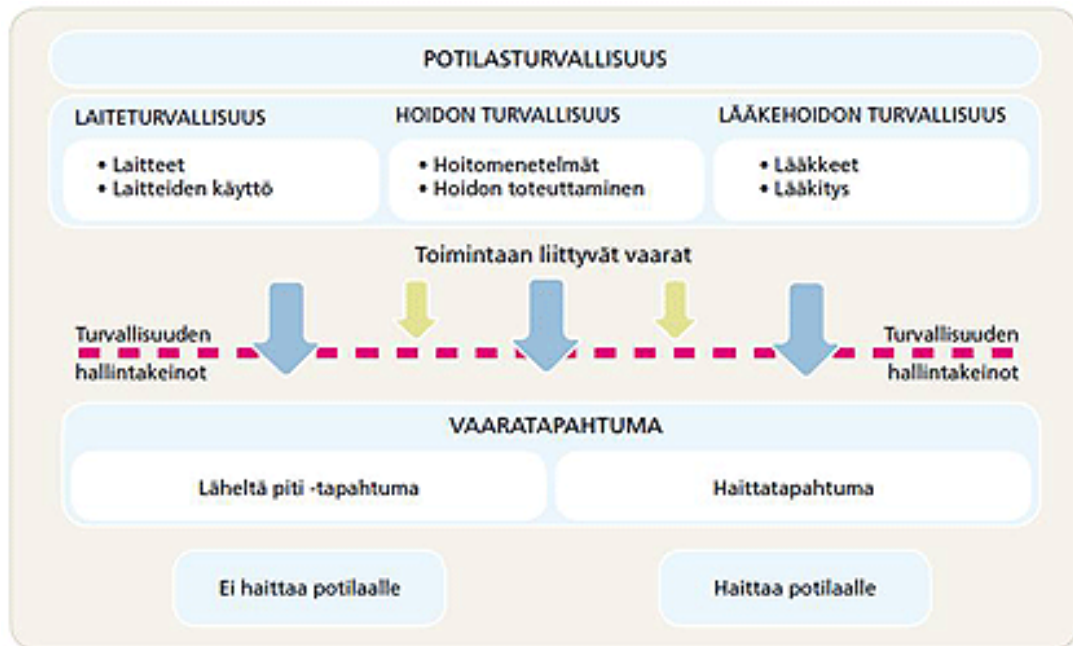
Mikäli yhteistä kieltä ei potilaan kanssa löydy, on hoitohenkilökunnalla velvollisuus hankkia potilaskohtaamisiin tulkki ehkäistäkseen väärinkäsityksiä. Eri kulttuureissa sanoilla, eleillä ja ilmeillä on erilaisia merkityksiä ja niitä tulkitaan helposti väärin, sillä kehollinen ilmaisu on kulttuuri- ja tapasidonnaisia. *Viranomaisen on huolehdittava tulkitsemisesta tai kääntämisestä, jos ulkomaalainen ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi (Ulkomaalaislaki 301/2004, 203§).*

3 Kielitaito osana potilasturvallisuutta

3.1 Potilasturvallisuus

Potilasturvallisuus tarkoittaa terveydenhuollossa toimivien yksilöiden ja organisaation periaatteita ja toimintoja, joiden tarkoituksena on varmistaa hoidon turvallisuus sekä suojata potilasta vahingoittumasta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014).

Potilasturvallisuus sisältää esimerkiksi oikeanlaisen lääkehoidon, turvalliset ja tutkittuun tietoon perustuvat hoitomenetelmät sekä hoitotyössä käytettävien laitteiden oikeaoppisen ja turvallisen käytön (THL 2014). Potilaalle potilasturvallisuus merkitsee sitä, että hän saa tilanteensa vaatimaa hoitoa oikeilla menetelmillä ja riittävän ajoissa. Potilaalle potilasturvallisuus on myös sitä, että hoidosta aiheutuu hänelle mahdollisimman vähän haittaa. (THL 2014.) Eri yksiköissä ja organisaatioissa potilasturvallisuuden toteutumisen vuoksi on sovittu erilaisia periaatteita ja käytäntöjä, joiden mukaan tulisi toimia, jotta vaaratilanteet estettäisiin ja ennakoitaisiin. Tutkittuun tietoon perustuvat hoitotavat takaavat potilasturvallisuuden toteutumista.

Kuvio 1. Potilasturvallisuuteen vaikuttavia seikkoja (THL 2014)

On tutkittu, että terveysalan opiskelijat tunnistavat omat sekä toisten hoitajien hoitovirheet jotka ovat sattuneet työharjoittelun aikana. On tärkeää, että sattuneista virheistä raportoitaisiin, jotta niistä opittaisiin paremmin. Virheistä raportoimatta jättäminen johtuu yleensä hallinnollisista esteistä, työympäristön tavoista sekä positiivisen palautteen puutteesta. Yhtenä syynä pidetään myös pelkoa siitä, että virheestä ilmoittaminen johtaa opinnollisiin ongelmiin. (Tella, Smith, Partanen & Turunen 2015.)

Maailman terveysjärjestön WHO:n tuottaman potilasturvallisuus opetussuunnitelma -oppaan mukaan terveysalan hoitovirheet aiheuttavat Yhdysvalloissa vuosittain 44 000 – 98 000 aiheetonta kuolemantapausta sekä yli miljoonalle potilaalle vamma tai vaurio. Nämä estettävissä olevat hoitovirheet tuovat Yhdysvallalle vuosittain noin 17 miljardin korvauskustannukset. (WHO 2011.)

3.2 Kielitaito osana potilasturvallisuutta hoitotyössä

Potilasturvallisuuden kannalta on tärkeää hoitohenkilökunnan hyvä suullinen ja kirjallinen kielitaito. Hyvän hoidon edellytyksenä on hoitohenkilökunnan ja potilaan sujuva vuoropuhelu. (Paunio & Pelkonen 2012, 19) Terveys- ja hyvinvointilaitoksen mukaan ongelmana hoitoalalla nähdään riittävän kielitaidon

määrittelemisen hankaluus. Yhdeksi mittariksi riittävyydelle voidaan asettaa potilasturvallisuuden toteutuminen. Työkollegan huono kielitaito saattaa lisätä työvastuuta hyvin kieltä osaavalle hoitajalle. Tällöin kielellisesti taitavan hoitajan työmäärä lisääntyy hänen normaaleihin työtehtäviinsä nähden. (Tehy 2012: 56.) Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPerin teettämän jäsenkyselyssä kävi ilmi, että noin 40 prosenttia kyselyyn vastanneista kertoi opiskelijan työssäoppimisen joskus keskeytyneen heidän työpaikallaan. Yhdeksi keskeytymisen syyksi listattiin kyseisen opiskelijan puutteellinen kielitaito, joka oli vaarantanut potilasturvallisuutta. (SuPer 2016.) Kielitaito on ominaisuus, jota on helppo jo koulutusvaiheessa varmistaa (Kuisma 2010).

Hoitohenkilökunta on vastuussa siitä, että potilas ymmärtää hänen hoitoaan koskevat ohjeet ja määräykset. Tarvittaessa verbaalisten ohjeiden lisäksi hoitajan tulee antaa kirjalliset ohjeet potilaalle. Kirjalliset ohjeet varmistavat, että suulliset ohjeet on ymmärretty oikein. Tämä vähentää väärinymmärryksiä esimerkiksi kotihoito-ohjeissa. Virheiden minimointi lisää potilasturvallisuutta.

Koska potilaan kanssa kommunikointi ja ymmärretyksi tuleminen ovat potilasturvallisuuden kannalta keskeisiä asioita, ollaan vaarallisessa tilanteessa hoitotyön onnistumisen kannalta, jos potilas ei ymmärrä hoitajaa tai lääkäriä. Potilasturvallisuuden riskien kartoituksessa on tullut Valviran tietoon useita selviä viitteitä tilanteista, joissa puutteellinen kielitaito on aiheuttanut vaaratilanteita. Kuitenkaan vakavia tapauksia Valviran tietoon ei ollut tullut vuoteen 2012 mennessä. (Lääkärilehti 12/2012.) Myös laki potilaan asemasta ja oikeuksista turvaa potilaan tiedonsaantioikeutta ja velvoittaa hoitohenkilökunnan selvittävän potilaan tiedot hänelle niin, että hän ymmärtää ne tarvittavilta osin.

Potilaalle on annettava selvitys hänen terveydentilastaan, hoidon merkityksestä, eri hoitovaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista sekä muista hänen hoitoonsa liittyvistä seikoista, joilla on merkitystä päätettäessä hänen hoitamisestaan. Selvitystä ei kuitenkaan tule antaa vastoin potilaan tahtoa tai silloin, kun on ilmeistä, että selvityksen antamisesta aiheutuisi vakavaa vaaraa potilaan hengelle tai terveydelle. Terveystieteiden ammattihenkilön on annettava selvitys siten, että potilas riittävästi ymmärtää sen sisällön. Jos terveystieteiden ammattihenkilö ei osaa potilaan käyttämää kieltä taikka

potilas ei aisti- tai puhevian vuoksi voi tulla ymmärretyksi, on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkitsemisesta. (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 1992/785, 5§.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata hoitajien kielitaitoa, tulkin käyttöä hoitotyössä ja opiskelijavaihtoa potilasturvallisuuden näkökulmasta. Tavoitteena on nostaa potilasturvallisuuden kannalta tärkeä aihe, kielitaito hoitotyössä, keskusteluun. Tarkoituksenamme on kuvata tulkkien hyödyntämistä potilaan ja hoitajan välisissä kommunikaatio-ongelmissa. Tavoitteena on nostaa esille kielitaidon merkitystä potilasturvallisuuden varmistamisessa. Ongelmia syntyy, kun yhteistä kieltä ei löydy. Näiden lisäksi haluamme korostaa englanninkielentaidon merkitystä hoitotyössä sekä opiskelijavaihdon vaikutusta kielitaitoon. Opinnäytetyö toteutetaan artikkelisarjana, jotta tavoittaisimme mahdollisimman laajan lukijakunnan.

Opinnäytetyön tehtävät ovat:

1. Miten hoitajien englanninkielentaito vaikuttaa hoidon tarpeen arviointiin ja sen toteuttamiseen? (Artikkeli 1)
2. Millaisissa tilanteissa ja miten tulkkia tulisi hyödyntää hoitotyössä? (Artikkeli 2)
3. Miten opiskelijavaihto vaikuttaa erilaisten kulttuurien ja kielten kohdatessa hoitotyön opiskelijan ammatilliseen kasvuun? (Artikkeli 3)

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Aikataulu ja aineisto

Opinnäytetyömme lopullinen idea ja toteutustapa vahvistuivat maaliskuussa 2016. Alustavan suunnitelman esittely oli huhtikuussa 2016. Aineistoa keräsimme jo vuoden 2016 alusta lähtien. Aineistoa analysoimme maaliskuuhin 2016 aikana. Artikkelit kirjoitimme huhtikuun aikana ja suoritimme niihin korjauksia kesän aikana. Yhteys lehtiin otettiin elokuussa 2016.

Lähetimme artikkelit lehtiin elokuun 2016 lopulla, ja opinnäytetyöseminaari pidettiin syyskuussa 2016.

Tietoa haettiin kirjastojen tietokannoista, selaamalla relevantteja tutkimus- ja ammattialan julkaisuja sekä hakemalla internetin hakukoneista julkisten organisaatioiden ajankohtaisia julkaisuja. Keräsimme aineistoa eri lähteistä, jotta opinnäytetyön luotettavuus toteutuisi. Lähteinä pyrimme käyttämään tuoreita tutkimuksia ja julkaisuja, mutta sopivien lähteiden vähäisyyden vuoksi käytimme myös hieman vanhempaa tietoa. Kriteerinämme oli, etteivät lähteet kuitenkaan ole yli 10 vuotta vanhoja. Tiedonhaku suoritettiin eri tietokantoja käyttäen. Hakutermeiksi valitsimme muun muassa sanoja: potilasturvallisuus, kielitaito, hoitotyö, tulkki, vaihto-opiskelu. Näistä termeistä käytimme eri katkaisumuotoja. Tietokannoista löysimme paljon tutkimuksia ja artikkeleja, jotka käsittelivät ulkomaalaisten hoitajien suomen kielen taitoa. Suomalaisten hoitajien kielitaidon merkityksestä emme juurikaan tutkimuksia löytäneet. Opinnäytetyömme yhteistyökumppaneina toimivat lehdet, joissa artikkelit julkaistaan. Nämä lehdet ovat: paikallislehti Lappeenrannan Uutiset, ensihoidon erikoislehti Systole ja perioperatiivisen hoitotyön erikoislehti Pinsetti.

5.2 Artikkelien sisältö, kohderyhmien valinta ja artikkelien työstäminen

Aloitimme aineiston keruun jo ennen kuin päätimme opinnäytetyömme toteutustavan. Meille oli selvää, että haluamme tehdä opinnäytetyön liittyen hoitajien kielitaitoon. Päädyimme tekemään artikkelisarjan Hoitajien kielitaidon merkityksestä hoitotyössä sekä osana potilasturvallisuutta. Löytämämme aineiston perusteella koimme parhaaksi valita artikkeliemme kohderyhmäksi hoitotyön ammattilaiset ja yleisväestön.

Aihetta oli tutkittu vähän valitsemastamme näkökulmasta. Koko aineistonkeruun ajan analysoimme keräämäämme aineistoa. Aineisto valikoitui nopeasti, sillä tutkittua tietoa oli niukasti ja näin ollen uutta tietoa ei enää saavutettu. Tämän vuoksi koimme aineiston määrän riittäväksi. Tiedonhaussa käytimme eri tietokantoja. Esimerkiksi Arto -tietokannasta löytyi viisi viitettä hakusanojen kielitaito ja hoitotyö yhteishaualla. Aleksis -tietokannasta löysimme parhaillaan 31 viitettä samoilla hakusanoilla erilaisia lyhenteitä käyttäen. Käytimme

hakusanoina muun muassa potilasturvallisuus, hoitotyö ja kielitaito, hoitajan kielitaito, tulkki ja vaihto-opiskelu, ja näiden erilaisia lyhenteitä ja muotoja.

Saatuamme kokoon tarpeeksi tietoa artikkelien työstäminen sujui helposti ja nopeasti. Haasteeksi artikkelien kirjoittamisessa muodostuivat eri lukijakunnille sopivat lähestymistavat. Myös artikkelit julkaisevien lehtien valinnassa oli vaikeuksia, sillä kaikki lehdet eivät enää ota vastaan opiskelijoiden artikkeleita niiden lisääntyneen tarjonnan vuoksi. Kirjoitusohjeet ja niiden puutteellisuudet toivat myös ongelmia. Kirjoitusohjeita ei ollut yleensä saatavilla ennen kuin lehtiin oli oltu yhteydessä. Näin ollen artikkeleita muokattiin useaan kertaan.

Työstimme artikkeleita työryhmässä, johon meidän lisäksi kuului terveystieteiden tohtori, lehtori Susanna Tella. Koska aikataulumme oppinäytetyön kanssa oli tiukka, valitsimme pienen työryhmän. Tämän ansiosta työn aikatauluttaminen oli helpompaa.

5.2.1 Artikkel 1

Ensimmäinen artikkeli käsittelee hoitajien englanninkielen merkitystä hoitotyössä, ja tämän artikkelin lähetimme Ensihoidon erikoislehti Systoleen. Artikkelissa pohditaan monikulttuurisuuden lisääntymisestä johtuvaa englanninkielitaidon merkitystä hoitotyössä. Kielitaitoa pohditaan sekä potilasturvallisuuden, että hoidon sujuvuuden kannalta. Artikkelin tuo esille sekä työnantajan että toisaalta työntekijän vastuun kielitaidon lisäämisestä ja sen ylläpitämisestä. Kohderyhmäksi halusimme hoitoalan ammattilaiset. Otimme yhteyttä Systoleen elokuun 2016 loppupuolella. Sovimme yhdessä lehden toimituksen kanssa, että artikkelistamme syntyisi kolumni tai mielipidekirjoitus. Saimme myös tiedon, että juttu julkaistaisiin aikaisintaan lehdessä 5/2016.

5.2.2 Artikkel 2

Toinen artikkeli kertoo tulkin merkityksestä hoitotyössä. Artikkelissa keskityttiin kuvaamaan tilanteita, joissa tulkin käyttö olisi tarpeellista ja lain nojalla pakollista. Artikkelin julkaistiin perioperatiivisen hoitotyön ammattilehdessä Pinsetissä, joka on myös FORNAn jäsenlehti. Tämänkin artikkelin kohderyhmäksi valikoituivat hoitoalan ammattilaiset. Otimme yhteyttä Pinsettiin

elokuun 2016 lopussa ja he vastasivat haluavansa julkaista artikkelimme vuoden viimeisessä numerossa. Lehti, jossa artikkelimme tulee olemaan, ilmestyy viikolla 51.

5.2.3 Artikkelit 3

Kolmas artikkeli kertoo omista kokemuksistamme opiskelijavaihdosta ulkomailla. Tämä artikkeli oli tarkoitus julkaista Lappeenrannan Uutisissa. Artikkelit sopi mielestämme hoitohenkilökunnan lisäksi yleisväestölle. Toivoimme, että artikkeli tavoittaisi myös hoitoalalle hakeutumista harkitsevat opiskelijat, jotta he ymmärtäisivät jo ennen koulutuksen alkua kielitaidon merkityksen hoitotyössä. Halusimme kannustaa oman kielitaidon ylläpitoon jakamalla oman kokemuksemme opiskelijavaihdostamme. Artikkelissa tulee esille opiskelijoiden jatkuvasti lisääntyvä kiinnostus vaihto-opiskelua kohtaan. Kerromme esimerkkejä Erasmus + -koulutusohjelmasta sekä omista positiivisista kokemuksistamme hoitoalalla ulkomailla. Mainitsimme myös opiskelijavaihdon merkittävydestä tulevassa ammatissamme. Otimme yhteyttä Lappeenrannan Uutisiin elokuussa 2016. Saimme heiltä nopean vastauksen, että he olisivat kiinnostuneita artikkelistamme. Ennen julkaisupäätöstä, he halusivat nähdä artikkelin. Lähetimme sen ja nyt odotamme julkaisua.

6 Opinnäytetyön eettisyys

Opinnäytetyön toteuttamisessa eettisyys on otettu huomioon. Artikkeleissa perustelemme tietoaamme näyttöön ja tutkimukseen perustavalla aineistolla. Lisäksi artikkeleissa on omia kokemuksiamme. Artikkeleissa on myös otettu huomioon laki potilaan asemasta ja oikeuksista sekä terveydenhuollon ammattihenkilöistä. Nämä määrittävät osaltaan opinnäytetyön eettisyyttä.

Aineistoa on kerätty monipuolisesti aiheeseen liittyvästä lähdekirjallisuudesta. Koko prosessin ajan arvioimme käytettyjen lähteiden sekä käsitellyn tiedon luotettavuutta ja sopivuutta opinnäytetyöhömmme.

Opinnäytetyön eettisyyttä tukee myös se, ettemme ole käyttäneet tunnistettavasti yksittäisiä henkilöitä osana opinnäytetyötämme. Näin ollen opinnäytetyömme ei loukkaa kenenkään yksityisyydensuojaa.

Artikkelit kirjoitetaan Saimaan ammattikorkeakoulun raporttiohjeita noudattaen. Julkaistavat artikkelit on tehty lehtien kirjoitusohjeita mukaillen.

7 Tuotoksen artikkelit

7.1 Hoitajien englanninkielen taidon merkitys hoitotyössä

Kansainvälistyminen näkyy myös hoitotyössä yhä enemmän. Henkilökunnalta vaaditaan kielitaitoa ja ulkomaalaiset potilaat ovat joillakin Suomen alueilla jokapäiväisiä asiakkaita. Jotta hoidon laatu ja potilasturvallisuus ei kärsisi eri kielten kohdatessa hoitotyössä, tulisi työpaikoilla kiinnittää huomiota myös työntekijöiden kielitaitoon muun ammattitaidon ohessa. Esimerkiksi Valvira korostaakin riittävän kielitaidon varmistamisen olevan hyvin tärkeää potilasturvallisuuden näkökulmasta. Hoitotyön yksiköissä kielitaidon varmistaminen tulisi olla osana omavalvontaa.

Paljon on puhuttu siitä, kuinka Suomessa hoitoalalla työskentelevien tulisi osata suomen tai ruotsin kieli lähes täydellisesti. Nyky-yhteiskunnassa suomalaisten hoitajien tulisi tämän lisäksi pystyä vastaamaan potilaiden kansainvälistymiseen lisäämällä erityisesti englannin kielen taitoaan. Opiskeluaikana kielenopetus jää vähäiseksi eikä vastaa nykyhetken työelämän kielitaitovaatimuksia. Olisi hyvä, jos työpaikoilla tarjottaisiin mahdollisuutta tai kannustettaisiin syventämään kielitaitoaan.

Jos hoitohenkilökunnalla ei ole riittävää kielitaitoa kommunikoida potilaan kanssa, tulisi jo lain nojalla hankkia paikalle tulkki. Aina kuitenkin tulkkiin ei ole mahdollisuutta tai yksinkertaisesti aikaa odottaa tulkin löytymistä. Esimerkiksi päivystyshoitotyössä tilanteet ovat yllättäviä, paikoin haasteellisia ja vaativat nopeaa toimintaa.

Potilasturvallisuudelle on suuri riski, jos hoitohenkilöllä ja potilaalla ei ole yhteistä kieltä. Potilas saattaa jäädä esimerkiksi ilman palveluita tai hoitoa mitä

hän terveydentilansa kohentamiseksi tarvitsisi. Tällaisissa tilanteissa eri kulttuurista tuleva potilas jää eriarvoiseen asemaan valtaväestöön verraten, vaikka olisi oikeutettu täysin samaan hoitoon. On myös hoitajan oikeusturvan kannalta merkittävää, että hoitaja pystyy vastaamaan eri kulttuurista tulevan potilaan hoidon tarpeen arvioinnista ja sen toteuttamisesta potilaan oikeuksien mukaisesti.

Jo pienillä muutoksilla lisättäisiin hoidon sujuvuutta sekä vähennettäisiin mahdollisia väärinymmärryksiä ja niiden vuoksi sattuvia hoitovirheitä.

Säännölliset kielikoulutukset voisivat olla osa muita työpaikkakoulutuksia. Terveystieteiden työntekijöiltä vaaditaan panostusta terveydenhuoltoalan yleisen kielitaidon parantamiseen, mutta ammattilaisten oman motivaation merkitystä ei voi sivuuttaa. Siinä missä me hoitajat kehitämme tietoaamme muuttuneista hoitomenetelmistä, lääkkeistä tai esimerkiksi elvytysmenetelmistä, miksi emme ylläpidä myös kielitaitoaamme joka on hyvin keskeistä nykyajan hoitotyössä? Now my dear co-worker, it is up to You if You want to be even better nurse than You are nowadays.

7.2 Tulkki hoitotyön ammattilaisen apuna

Matkustamisen ja maahanmuuton yleistymisen yhteydessä on myös ihmisten kielitaidon merkitys kasvanut. Erityisesti yhteisen kielen merkitys on tärkeässä asemassa hoitotyön asiakkaan ja ammattilaisen välisessä vuorovaikutuksessa. Potilasturvallisuus ei saa vaarantua puuteellisen kielitaidon takia. Lain mukaan asianosaisella on oikeus saada tieto hänen terveydentilastaan ja häntä koskevasta päätöksestä omalla äidinkielellään, tai kielellä, jota hänen voidaan perustellusti olettaa ymmärtävän. Mikäli hoitohenkilökunnasta ei löydy kielitaitoista henkilöä kääntämään keskustelua, on viranomaisen lain mukaan velvollinen huolehtimaan paikalle tulkki tilanteen edesauttamiseksi. Tulkin käytöstä ei saa koitua lisäkustannuksia asiakkaalle.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä tehdyn tutkimuksen mukaan tarvitaan sairaanhoitopiirissä vuosittain noin 40 eri kieltä, yhteensä tuhansien

työtuntien edestä, joten tarve tulkeille on suuri. Etenkin tarvetta on Viron, venäjän, vietnamin, arabian, somalin kielen, sekä darin kielen tulkeille.

Haastetta tulkkauksen toteutumiseksi asettaa se, että päivitystilanteissa tulkkien saanti on haastavaa. Onneksi näissä tilanteissa on usein mahdollista turvautua puhelintulkkiin, jonka käyttöä suositellaankin sairaaloissa kustannussyistä. Ennalta tiedostamattomissa tilanteissa ei tulkin saantia kuitenkaan voida taata. Tällöin on mahdollisesti käytettävä potilaan omaisia tai läheisiä tulkkausapuna. Tätä tilannetta ei kuitenkaan mielellään käytetä, sillä toisin kuin asiakkaan omaisilla ja läheisillä, ammattitulkeilla on eettiset säännöt, joiden mukaan he ovat vaitiolovelvollisuuden piirissä aivan kuten hoitohenkilökuntakin. Kun tulkin tarve on tiedossa etukäteen, on tulkinkin helpompi tutustua esimerkiksi tarvittavaan hoitotyön sanastoon etukäteen.

Tulkkiensa valinnoissa on otettava huomioon asiakkaan kulttuuri ja taustat, sillä niiden perusteella tietyissä hoitotoimenpiteissä korostuu samaa sukupuolta olevan tulkin merkitys. Hoitohenkilökunnan hankalimmat hoitotilanteet ulkomaalaisten kanssa liittyvät usein naisen asemaan, oikeuksiin ja kunniaan. On tärkeää, että tulkki ei osallistu keskusteluun, vaan tekee osapuolten välisen keskustelun mahdolliseksi. Tulkki onkin siis puolueeton ja ehdottomasti vaitiolovelvollinen, tarvittaessa hän voi kuitenkin tuoda esiin kulttuuriin liittyviä seikkoja epäselvyyksien ehkäisemiseksi.

7.3 Vaihto-opiskelun tuoma ammatillinen rikkaus

Opintojemme alusta lähtien meille molemmille oli selvää, että jossain vaiheessa opiskeluja olisi hienoa lähteä kansainväliseen opiskelijavaihtoon. Opiskelijavaihto on yhä suosittumpaa ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Esimerkiksi EU:n sisäistä vaihtoa tukevan Erasmus+ ohjelman kautta lukuvuonna 2014-2015 vaihto-opiskelemaan lähti lähes 7 600 opiskelijaa. Oman koulumme Saimaan ammattikorkeakoulun vaihtoon lähtijöiden luku on noin 150 opiskelijaa vuodessa. Monet lähtevät vaihto-opiskelemaan viimeisenä lukuvuotenaan, mutta me päätimme lähteä jo toisena opiskeluvuotena ja tämä ajankohta osoittautuikin meille täydelliseksi.

Kohdemaata etsiessämme kriteereinämme oli, että pystymme suorittamaan kohteessa kaksi käytännön harjoittelun jaksoa: kirurgisen harjoittelun ja vapaavalintaisen harjoittelun jaksot. Pienen puntaroinnin jälkeen päädyimme hakemaan Espanjan Benalmádenaan kansainväliseen sairaalaan. Opiskelun lisäksi Espanjasta kiinnosti kulttuuri, kieli, sekä muiden opiskelijoiden hyvät kokemukset kohdemaasta. Espanja onkin ollut suosituimpien kohdemaiden joukossa jo useita vuosia Erasmus+ -harjoitteluohjelmassa. Espanjan lisäksi suomalaisopiskelijoiden suosittuja vaihtokohteita ovat Saksa, Iso-Britannia ja Alankomaat.

Vaihto-opiskelu toi täysin uutta näkökulmaa sairaanhoitajan työhön. Vaihtokokemus antoi paljon laajemman näkökulman asioihin ja laittoi hyvällä tavalla kyseenalaistamaan hoitotyön toimintatapoja niin kohdemaassa kuin kotimaassammekin. Työharjoittelun suorittaminen ulkomailla toi varmuutta ja uskoa itseensä sairaanhoitajana. Cimon tekemän tutkimuksen mukaan yleisimmät syyt opiskelijavaihtoon lähtemisessä ovatkin kielitaidon parantaminen, uuteen kulttuuriin tutustuminen, uusien näkökulmien saaminen opintoihin sekä uramahdollisuuksien parantaminen vaihdon avulla. Jotkin opiskelijat ovat kokeneet saavansa vaihtelua elämäänsä opiskelijavaihtoon lähtiessään.

Harjoittelun aikana kohtasimme potilaita ympäri maailmaa, joten kielitaidolla oli suuri merkitys työssämme. Ennen vaihtoon lähtöä olimme opiskelleet espanjan kieltä sekä ylläpitäneet englanninkielen taitoamme. Kielitaitomme nousi merkittävään rooliin tilanteissa, joissa pystyimme auttamaan niin potilaita kuin hoitajakollegoitammekin englannin-, espanjan-, suomen- ja ruotsinkielellä. Vaikka tulkkipalvelut olivat kyseisessä sairaalassa käytössä, oli hoidon toteuttaminen paljon sujuvampaa, kun hoitaja löysi itse potilaiden kanssa yhteisen kielen.

Opiskelijaliikkuvuuden tueksi on eri vaihto-ohjelmissa kehitetty työkaluja kielitaidon testaukseen ja ylläpitoon. Erasmus+ -vaihto-ohjelmassa on pakollista suorittaa ennen vaihtoa kielitestit kohdemaan opiskelukielellä. Testi suoritetaan myös vaihdon jälkeen, jolloin opiskelija itse pystyy konkreettisesti näkemään

mahdollisen kielellisen kehityksensä. Suomalaisopiskelijat ovat menestyneet kielitesteissä Euroopan keskitasoa paremmin.

Opiskelijavaihto innosti meitä myös harkitsemaan tulevaisuudessa ulkomailla työskentelyä. Mikäli sinulla on rohkeutta mennä täysin vieraaseen kulttuuriin ja ympäristöön, suosittelemme lämpimästi haastamaan itsesi.

8 Pohdinta

Oma vaihto-opiskelukokemuksemme vieraassa maassa herätti mielenkiintomme ja toisaalta huolestimme hoitajien kielitaidosta. Kohtasimme paljon tilanteita, joissa hoitajalla ja potilaalla ei ollut yhteistä kieltä. Joissakin tapauksissa kommunikointi onnistui englanninkielellä ja potilas tuli ymmärretyksi. Toisaalta kun englantia ei ollut hoitajan eikä potilaan äidinkieli, saattoi turhautumista olla puolin ja toisin. Tällöin vuorovaikutus päättyi ja pahimmassa tapauksessa potilaan hoito ei vastannut hoidon tarvetta.

Hoitajien henkilökohtaisella asenteella vieraskielisiä potilaita kohtaan on suuri merkitys vuorovaikutustilanteen onnistumiseksi. On paljon hoitajasta itsestään kiinni, haluaako hän tulla ymmärretyksi. Kielitaidon ollessa puutteellinen vieraskielisen potilaan hoitoon motivoitunut hoitaja käytti elekieltä tai hankki tulkin paikalle.

Suomessakin lisääntyneet ulkomaalaispotilaiden määrät vaativat hoitajilta yhä laajempaa kielitaitoa. Kielitaidon ollessa puutteellinen hoitajien tulisi muistaa lain velvoittamana käyttää myös tulkkipalveluja. Kuitenkin akuuttitilanteissa korostuu hoitajan oma kielitaito ja sen ylläpito.

Työnantajalla on vastuu huolehtia työntekijöidensä riittävästä kielitaidosta. Mielestämme työpaikoilla olisi hyvä säännöllisin väliajoin pitää koulutuksia kielitaidon lisäämiseksi ja ylläpitämiseksi. Työnantajan vastuun lisäksi hoitohenkilökunnalla tulisi olla oman ammattitaidon tueksi tahtoa kehittää kielitaitoaan. Jo opiskeluvaiheessa voitaisiin kieliopetusta integroida eri kurssien sisältöihin. Tällöin sanasto olisi laajempaa ja tilannekontekstin ansiosta sanaston oppiminen helpottuisi.

Hyvä kielitaito on suoraan havaittavissa aikaiseen työllistymiseen. Hyvä englanninkielen taito näkyy myös siinä, että kielellisesti taitavat opiskelijat kokevat koulutuksen helpompana kuin he joilla ei juurikaan ole kielitaitoa. (Bradley, Dowedoff, Kerekes, Lum & Valeo 2015.)

Opinnäytetyön artikkelisarja oli meille luonnollinen valinta toteutustavaksi. Artikkeleiden kirjoittaminen sujui alkukankeuden jälkeen hyvin. Artikkeleita oli miellyttävä kirjoittaa aiheen henkilökohtaisen kiinnostavuuden vuoksi. Meidän molempien tarkoituksena on suunnata tulevaisuudessa ulkomaille hoitoalan töihin. Koemme myös, että riittävä kielitaito on meille tärkeä osa ammatillisuutta.

Mielestämme saimme artikkeleihin haluamamme sanoman, ja onnistuimme toteuttamaan opinnäytetyömme tarkoituksemme ja tavoitteemme. Opinnäytetyömme rajauksessa oli ajoittain haastavaa pysyä aineiston pienen määrän vuoksi. Vaikeimmaksi rajauksessa osoittautui pitäytyminen kielitaidon merkityksessä, jottemme laajentaisi sitä kulttuurillisiin haasteisiin. Lisäksi kirjoitusohjeet rajoittivat paljon artikkeleiden pituutta, ja näin ollen joitakin mielestämme tärkeitä asioita jäi sanomatta.

Opinnäytetyön jatkotutkimusaiheita voisivat olla esimerkiksi tutkimus hoitajien englannin kielen taidosta tai siitä, minkälaisena ulkomaalaiset potilaat kokevat suomalaisten hoitajien englannin kielen taidon. Jatkotutkimusta voisi myös tehdä siitä, millaisissa tilanteissa potilasturvallisuus on vaarantunut hoitajan puutteellisen kielitaidon vuoksi.

Kuviot

Kuvio 1. Potilasturvallisuuteen vaikuttavia seikkoja (THL 2014)

Lähteet

Bradley P., Dowedoff P., Kerekes J., Lum L. & Valeo A. 2015. Challenges in Oral Communication for Internationally Educated Nurses. *Journal of Transcultural Nursing*. 26 (1) s. 83–91.

CIMO. 2015. Ajankohtaista.

http://www.cimo.fi/ajankohtaista/euroguidance_uutisia/101/1/muuttaako_ulkomaanjakso_opiskelijan_asenteita_ensimmaiset_global_mindedness_tulokset_selvill a. Luettu 7.8.2016.

CIMO. 2016. Ajankohtaista.

http://www.cimo.fi/ajankohtaista/101/1/korkeakoulujen_erasmus_liikkuvuus_kasvoi_hivenen. Luettu 7.8.2016.

Hallituksen esitys 107/2015.

Helovuori, A., Kinnunen, M., Peltomaa, K. & Pennanen, P. 2011.

Potilasturvallisuus – Potilasturvallisuuden keskeisiä kysymyksiä havainnollisesti ja käytännönläheisesti. Helsinki: Fioca Oy.

Henttonen, T., Ojala, M., Rautava-Nurmi, H., Vuorinen, S. & Westergård, A.

2012. Hoitotyön taidot ja toiminnot. SanomaPro.

Juntunen K. 2016. Etelä-Saimaa. Uutiset.

<http://www.esaimaa.fi/Online/2016/05/23/Sadat%20ammattiopiskelijat%20I%C3%A4hteve%C3%A4t%20ulkomaille%20ty%C3%B6harjoitteluun/2016120791299/4>. Luettu 20.6.2016.

Kela, M., Komppa, J. 2011. Sairaanhoidajan työkieli – yleiskieltä vai ammattikieltä? Funktionaalinen näkökulma ammattikielen oppimiseen toisella kielellä. Helsingin yliopisto. Metropolia ammattikorkeakoulu.

Kielilaki 6.6.2003/423.

Koivuniemi, S. 2012. Maahanmuuttajataustainen koulutettu hoitohenkilökunta

sosiaali- ja terveydenhuollon työyhteisöissä. Tehyn julkaisusarja B: 1/12 selvityksiä. –<http://www.tehy.fi/@Bin/22825151/Maahanmuuttajataustaiset.pdf> 28.2.2015. Luettu 13.8.2016.

Kuisma, P. 2010. Terveysturvallisuuden vaaratapahtumien raportoinnista saatava tieto osana potilasturvallisuuden kehittämistä. Pro gradu -tutkielma. Hoitotieteen laitos. Tampereen yliopisto.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 7.12.2007/1200.

Lääkärilehti 12/2012. Kielitaidosta pitää puhua.
<http://www.laakarilehti.fi/ajassa/ajankohtaista/kielitaidosta-pitaa-puhua-11045/>.
Luettu 18.9.2016.

Opiskele ulkomailla. Maaopas. Espanja
http://www.opiskeleulkomailla.fi/Maaopas_Espanja__d7735.html. Luettu
5.6.2016.

Paunio, R. & Pelkonen, R. 2012. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mietintö. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2012: 8 29.2.2012.
Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Salminen E., Väkiparta K. & Tella S. 2016. Hoitajien englanninkielen merkitys hoitotyössä. Systole 5/2016.

Salminen E., Väkiparta K. & Tella S. 2016. Tulkki hoitotyön ammattilaisen apuna. Pinsetti vko 51/2016.

Salminen E., Väkiparta K. & Tella S. 2016. Vaihto-opiskelun tuoma ammatillinen rikkaus. Lappeenrannan Uutiset 24.9.2016. Imatralainen 24.9.2016.

SuPer 2016. SuPerin selvitys: Pääsy- ja soveltuvuuskokeet säilytettävä lähihoitajakoulutuksessa. <https://www.superliitto.fi/viestinta/tiedotteet-jakannanotot/superin-selvitys-paasy-ja-soveltuvuuskokeet-sailytettava-lahihoitajakoulutuksessa/>. Luettu 7.9.2016.

Tarnanen, M. & Pöyhönen, S. 2011. Maahanmuuttajien suomen kielen taidon riittävyys ja työllistymisen mahdollisuudet. Jyväskylä. Puhe ja kieli 31(4) s. 140.

Tella, S., Smith, N-J., Partanen, P. & Turunen, H. 2016. Work placements as learning environments for patient safety. Finnish and British preregistration nursing students' important learning events. Journal of Vocational Education & Training. 68 (1), s. 51-69.
<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13636820.2015.1104715>. Luettu 25.9.2016.

Terveys- ja hyvinvoinnin laitos. 2014. <https://www.thl.fi/fi/web/laatu-ja-potilasturvallisuus/potilasturvallisuus/mita-on-potilasturvallisuus>. Luettu 4.8.2016.

Terveystieteiden tutkimuskeskus 30.12.2010/1326.

Tulkkaus- ja käännöskeskus Professional Oy, Lainsäädäntö
<https://www.tulkkauspalvelu.fi/index.php?page=lainsaadaentoe>. Luettu 25.3.2016.

Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301.

Vaaratapahtumien raportointimenettely, opas, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2009.

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72272/potilasturvallisuus_julkaisu_2009_3_verkko_UP.pdf?sequence=1. Luettu 10.5.2016.

Valvira 2016. Ammattihenkilöiden riittävä kielitaito on voitava varmistaa, Lain muutosesitys <https://www.valvira.fi/-/ammattihenkilöiden-riittävä-kielitaito-on-voitava-varmistaa-toteaa-valvira-lausunnossaan-terveydenhuollon-ammattihenkilöistä-annetun-lain-muutosesityk>. Luettu 24.3.2016.

Valvira 2015. Terveidenhuolto. Ammattioikeudet. Kielitaito. <http://www.valvira.fi/terveydenhuolto/ammattioikeudet/ulkomailla-suoritetut-opinnot/kielitaito>. Luettu 24.3.2016.

World Health Organization. 2011. Patient Safety Curriculum Guide. Multi-professional Edition.

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44641/1/9789241501958_eng.pdf. Luettu 26.9.2016.